

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
“КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО”
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ І ПРАВА
кафедра Історії

назва кафедри

“

ЗАТВЕРДЖУЮ
В.о. декана ФСП

Яна ЦИМБАЛЕНКО

(підпис) (ініціали, прізвище)

« 30 » 06 2020 р.

(підпис) (ініціали, прізвище)

« _____ » _____ 20 р.

УКРАЇНА В КОНТЕКСТІ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ
ЄВРОПИ

(Назва кредитного модуля)

РОБОЧА ПРОГРАМА
КРЕДИТНОГО МОДУЛЯ

Рівень вищої освіти
спеціальність

першого (бакалаврського) рівня
усі спеціальності

Освітня програма

для всіх ОПП спеціальностей

(назва)

форма навчання

заочна

Ухвалено методичною комісією
факультету соціології і права
(назва факультету, інституту)

Протокол № 5 від 30.06 2020р.

Голова методичної комісії

Костянтин ПОПОВ

(підпис) (ініціали, прізвище)

Київ 2020

Робоча програма кредитного модуля Україна в контексті історичного розвитку Європи

(назва кредитного модуля)

складена відповідно до програми навчальної дисципліни _____

Україна в контексті історичного розвитку Європи

(назва)

Розробники робочої програми:

Зав. кафедри історії, д.і.н., проф. Світлана КОСТИЛЄВА

(посада, наукова ступінь, вчене звання, ПІБ)

(підпис)

Доцент, к.і.н., доц. Людмила ПНАТОВА

(посада, наукова ступінь, вчене звання, ПІБ)

(підпис)

Ст. викл., к.і.н., Юрій ПЕРГА

(посада, наукова ступінь, вчене звання, ПІБ)

(підпис)

Робочу програму *затверджено* на засіданні кафедри: історії

(повна назва кафедри)

Протокол від “ 30 ” червня 2020 року № 14

Завідувач кафедри історії

(підпис) (прізвище та ініціали)

/ Світлана КОСТИЛЄВА /

“ 30 ” червня 2020 року

1. Опис кредитного модуля

Рівень ВО, спеціальність, освітня програма, форма навчання	Загальні показники	Характеристика кредитного модуля
Рівень ВО <i>перший (бакалаврський)</i>	Назва дисципліни <i>(до якої належить кредитний модуль)</i> Україна в контексті історичного розвитку Європи	Лекції ___18___ год.
Спеціальність <i>усі спеціальності</i>	Цикл <i>загальної підготовки</i>	Практичні (семінарські) ___18___ год.
Освітня програма <i>(ОПП)</i> <i>для всіх ОПП спеціальностей</i>	Статус кредитного модуля <i>нормативний</i>	Лабораторні роботи 0 ___ год.
		Самостійна робота ___24___ год., у тому числі на виконання індивідуального завдання 0 год.
	Семестр 1-й або 2-й	Індивідуальне завдання <i>(не заплановано)</i>
Форма навчання <i>денна</i>	Кількість кредитів (годин) 2 (60)	Вид та форма семестрового контролю <i>залік (усний)</i>

Значення кредитного модуля з навчальної дисципліни «Україна в контексті історичного розвитку Європи» у підготовці фахівця – є складовою процесу навчання і підготовки фахівця з усіх спеціальностей та спеціалізацій першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ступеня *бакалавра*.

Кредитний модуль належить до нормативних освітніх компонентів циклу загальної підготовки.

Основою її вивчення є базові знання, які учні набувають у середній школі зі *всесвітньої історії, історії України та інших дисциплін*. Кредитний модуль допоможе засвоїти матеріал гуманітарних курсів з *соціології, політології, історії української культури*, які пропонуються студентам в освітніх програмах КПП ім. Ігоря Сікорського.

У процесі засвоєння кредитного модуля визначається місце України в європейському просторі. Історія України постає у соціально-економічному, політичному та культурному вимірах у контексті європейської традиції. Підкреслюється особливе значення системи знань про історичне минуле України та її культуру як стратегічного ресурсу в сучасному інформаційному суспільстві в умовах посилення процесів глобалізації. Оволодіння цим кредитним модулем сприяє вихованню молоді в дусі патріотизму, формуванню гармонійно розвинутої та самостійної у власних судженнях та діях особистості.

Мета вивчення кредитного модуля – сприяти найповнішому розкриттю здібностей студента та забезпеченню пріоритетності загальнолюдських цінностей під час освіти та формування випускника-спеціаліста. Для забезпечення цієї мети ми демонструємо зв'язок технічних наук та конкретних розробок із загальною культурою людства. Технічний спеціаліст має володіти широким спектром як загальнонаукових, так і специфічних гуманітарних знань. Гуманітаризація освіти є важливим компонентом загальної гуманізації життя суспільства, адаптацією системи освіти до новітніх запитів техносфери.

Предметом вивчення кредитного модуля «Україна в контексті історичного розвитку Європи» є розвиток людського суспільства в межах географічно та історично окреслених регіонів «Європа» й «Україна», його історичні й культурні паралелі та взаємодії.

Міждисциплінарні зв'язки кредитного модуля:

Кредитний модуль викладається в 1-му (2-му) семестрі 1-го курсу навчання з усіх освітніх програм першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та не залежить від інших навчальних дисциплін (кредитних модулів) у структурно-логічній схемі освітньої програми.

2. Мета й завдання кредитного модуля

2.1. Метою кредитного модуля є:

А) на основі історичних фактів і документів створити у студентів комплексне бачення історичного процесу на території України як складової загальноєвропейського простору; сприяти вивченню, узагальненню і систематизації знань про основні сучасні трансформаційні процеси в Європі з визначенням ролі і місця України в них;

Б) формування у студентів **здатностей:**

- вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК);
- розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій (ЗК);
- аргументовано визначати місце України в загальноєвропейському суспільно-політичному процесі;
- аналізувати внесок України у історію європейської цивілізації;
- визначати політичні і культурні зв'язки України з країнами Європейського Союзу на сучасному етапі;
- опанувати моделі толерантної поведінки та стратегії конструктивної діяльності в умовах культурних, мовних, релігійних та інших відмінностей між народами, різноманітності світу й людської цивілізації.

2.2. Основні завдання кредитного модулю.

Після засвоєння кредитного модуля студенти мають продемонструвати такі результати навчання:

знання:

- відповідно до прописаних знань в освітніх програмах спеціальностей та спеціалізацій;
- основних подій українського та європейського історичного минулого;
- історію зав'язків України та європейського світу;
- особливостей розвитку соціально-економічних та політичних процесів в Україні, їх відмінні та спільні риси з аналогічними подіями у європейських державах на різних етапах історичного існування;
- досягнень української культури як складової загальноєвропейської культури.

уміння:

- відповідно до прописаних умінь в освітніх програмах спеціальностей та спеціалізацій;
- аналізувати й узагальнювати історичний матеріал у певній системі; порівнювати, оцінювати історичні факти на основі здобутих із різних джерел знань;
- визначати історичну конкретність, своєрідність українського історичного процесу, його місце в європейському історико-суспільному контексті;
- застосовувати метод критичного аналізу щодо оцінки суспільно-економічних та політичних перетворень в Україні, порівнюючи їх з європейськими країнами на різних етапах історичного розвитку;
- розглядати культурні явища сучасності у ретроспективі та перспективі в історичних рамках;
- визначати основні проблемні питання у стосунках України і європейських держав.

3. Структура кредитного модуля

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	Всього	у тому числі				
		Лекції	Семінар-ські	Комп. практи-ми	Лабора-торні	СРС
Розділ 1. Давня історія та Середні віки на європейському континенті						
Вступ.						
Тема 1.1. Кам'яна доба, епохи міді й бронзи на території сучасної Європи та України	6	2	2			2
Тема 1.2. Епоха античності	5,4	2	2			1,4
Тема 1.3. Народження середньовічної Європи та особливості її розвитку в ранньому й високому середньовіччі	5,4	2	2			1,4
Тема 1.4. Ренесанс і реформація у Європі, їх відлуння на українських землях.	4	2	1,4			0,6
Модульна контрольна робота 1.1.	1,2		0,6			0,6

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	Всього	у тому числі				
		Лекції	Семінар-ські	Комп. практи-ми	Лабора-торні	СРС
Разом за розділом 1	22	8	8			6
Розділ 2. Європа в епоху Нової історії						
Тема 2.1. Епоха абсолютизму і Просвітництва в Європі	6	2	2			2
Тема 2.2. Особливості цивілізаційного розвитку України і Європи в ХІХ ст. Народження націй.	5,4	2	1,4			2
Модульна контрольна робота 1.2.	1,2		0,6			0,6
Разом за розділом 2	12,6	4	4			4,6
Розділ 3. Україна і Європа в епоху Новітньої історії						
Тема 3.1. Україна і Європа від Першої світової до закінчення Другої світової війни	7	2	2			3
Тема 3.2. Біполярний світ. Ідея єдиної Європи в історичній ретроспективі	6,3	2	2			3
Тема 3.3. Сучасна Україна в загальноєвропейському розвитку. Київська політехніка в європейському контексті	4,6	2	1,3			0,6
Модульна контрольна робота 1.3.	1,5		0,7			0,8
Разом за розділом 3	19,4	6	6			7,4
<i>Залік</i>	6		(2)			6
Всього годин	60	18	18			24

4. Лекційні заняття

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (перелік дидактичних засобів, завдання на СРС з посиланням на літературу)
1	<p>Вступ. Кам'яна доба, епохи міді й бронзи на території сучасної Європи та України</p> <p><i>Перелік основних питань:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Предмет, завдання і методологічні засади дисципліни. 2. Розселення і господарство. 3. Соціальні відносини. 4. Світогляд. <p><i>Перелік дидактичних засобів</i></p> <p>Історичні карти:</p> <p>* «Політична карта світу»;</p>

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (перелік дидактичних засобів, завдання на СРС з посиланням на літературу)
	<p>* «Політична карта України»</p> <p>Схеми:</p> <p>* «Матеріальна культура первісних людей»;</p> <p>* «Суспільна організація давніх людей»;</p> <p>* «Неолітична революція».</p> <p>Основна література:</p> <p>1. Бунятян К. П. Давнє населення України. Навч. посібн. К. : Либідь. С. 18–21, 55–64, 70–73, 76–79, 81–86, 91–98, 103–104, 111–113, 13–147, 169–170.</p> <p>2. Воронов В. І. Джерелознавство історії України: курс лекцій. Д., 2003. С. 3–21.</p> <p>3. Історія української культури. Курс лекцій / Під ред. С. О. Костилевої. К. : НТУУ «КПІ», 2010. С. 28–37.</p> <p>Додаткова література:</p> <p>1. Археологія України. Курс лекцій / ред. Залізняка Л. Л. К. : Либідь, 2005. С. 40–41, 43–45, 50–51, 55–64, 70–74, 77–78, 79, 90–93, 106, 127, 130, 141–144, 155–157, 164–165, 195–197, 199–201.</p> <p>2. Баженов О. Л. Історія первісного суспільства: навчально-методичний посібник для студентів історичного факультету денної форми навчання. Кам'янець-Подільський : Сисин О. В., 2014. С. 96–113, 136–158, 160–171, 176–190, 209–223.</p> <p>3. Євсович Р. В. Гуманізація та гуманітаризація вищої освіти в Україні: історичний аспект // Духовність особистості: методологія, теорія і практика. № 5 (52). 2012. С. 79–87.</p> <p>4. Охріменко Г., Локайчук С. Духовна культура первісного населення : навч. посіб. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2015. С. 7–10, 16–18, 21–25, 27–30, 34–35, 113–120, 122–123, 125–127.</p> <p>Завдання на СРС</p> <p>1. Типологія історичних джерел.</p> <p>Література для СРС:</p> <p>1. Калакура Я. С., Войцехівська І. Н., Корольов Б. І. та ін. Історичне джерелознавство: навч. пос. істор. спец. ВНЗ. К. : Либідь, 2002. С. 68–118.</p>
2	<p>Епоха античності.</p> <p><i>Перелік основних питань:</i></p> <p>1. Давньогрецька цивілізація. Розквіт еллінізму.</p> <p>2. Римська цивілізація, формування основ європейського мислення.</p> <p>3. Античні міста-колонії Північного Причорномор'я та Криму.</p> <p><i>Перелік дидактичних засобів</i></p> <p>Історичні карти:</p> <p>* «Доба раннього заліза на території України»;</p> <p>* «Українські землі і велике переселення народів II–V ст.»;</p> <p>* «Грецькі поліси Північного Причорномор'я»;</p>

№ з/П	Назва теми лекції та перелік основних питань (перелік дидактичних засобів, завдання на СРС з посиланням на літературу)
	<p>* «Розселення східнослов'янських племен».</p> <p>Схеми:</p> <p>* «Матеріальна та духовна культура грецьких міст Північного Причорномор'я».</p> <p>Основна література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Голованов С. О. Всесвітня історія. К. : Каравела, 2005. С. 44–247. 2. Історія української культури. Курс лекцій / Під ред. С. О. Костилюєвої. К. : НТУУ «КПІ», 2010. С. 37–64. <p>Додаткова література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Археологія України: Курс лекцій: Навч. посібник / ред. Залізник Л. Л. К. : Либідь, 2005. С. 274–343. 2. Ольговський С. Я. Давньогрецькі міста-колонії Північного Причорномор'я: навчальний посібник. К. : КНУКіМ, 2007. С. 5–134. <p>Завдання на СРС</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Північне Причорномор'я очима грецьких колоністів. <p>Література для СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Геродот. Історії в дев'яти книгах. К. : Наукова думка, 1993. С. 47, 287, 289–292.
3	<p>Народження середньовічної Європи та особливості її розвитку в ранньому й високому середньовіччі</p> <p><i>Перелік основних питань:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття «Європейське Середньовіччя». Формування ранньосередньовічної Європи (V–IX ст.). Поява Русі. 2. Західноєвропейський політичний процес X–XI ст. і давньоруська державність. Київська Русь у європейському культурно-політичному просторі. 3. Суспільство Високого Середньовіччя і початки централізації держав у Західній Європі (XII–XIII ст.). Роль Галицько-Волинського князівства у політичному процесі Центральної Європи. <p><i>Перелік дидактичних засобів</i></p> <p>Історичні карти:</p> <ul style="list-style-type: none"> * «Розселення східнослов'янських племен». * «Русь у IX–X ст.»; * «Київська держава сер. XII – початок XIII ст.»; * «Українські землі в XII – першій чверті XIII ст. Утворення Галицько-Волинської держави»; * «Галицько-Волинське князівство». <p>Таблиці:</p> <ul style="list-style-type: none"> * «Політичний устрій Київської Русі»; * «Культура і церковне життя Київської Русі»; * «Культура і церковне життя Галицько-Волинської держави».

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (перелік дидактичних засобів, завдання на СРС з посиланням на літературу)
	<p>Основна література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Балух В. О., Коцур В. П. Історія середніх віків. У 2-х т. Т. 1. Раннє Середньовіччя // Курс лекцій. Чернівці : Наші книги, 2010. С. 31–71, 72–131, 132–193, 194–243, 257–273, 370–392. 2. Балух В. О., Коцур В. П. Історія середніх віків. У 2-х т. Т. 2. Високе і пізнє середньовіччя. С. 15–30, 41–90, 124–152, 177–202, 223–237, 268–293, 311–319, 322–337, 369–391, 437–460. 3. Яковенко Н. М. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. К., 2005. С. 20–79. <p>Додаткова література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Войтович Л., Козак Н., Овсінський Ю., Чорний М. Medium aevum; Середні віки. Підручник для історичних спеціальностей ВУЗів / За ред. Л. В. Войтовича. Львів : Тріада Плюс, 2010. С. 22–118, 135–145, 148–167; 176–196, 204–235, 237–250, 258–267, 290–301, 358–354, 399–424. 2. Історія західних і південних слов'ян. (з давніх часів до ХХ ст.). Курс лекцій / За ред. В. І. Ярового. К., 2011. Розд. II. Західні та південні слов'яни в добу середньовіччя. С. 72–90, 117–143, 172–176, 201–217, 222–227, 240–248, 254–258, 270–276, 281–288. 3. Кудряченко А. І. Київська Русь в системі взаємовідносин середньовічних європейських держав // Україна в Європі: пошуки спільного майбутнього. К. : Фенікс, 2009. С. 119–141. 4. Ле Гофф Ж. Рождение Европы. СПб., 2008. С. 11–81–233. 5. Терещенко Ю.І. Україна і європейський світ: Нариси історії від утворення Старокиївської держави до кінця XVI ст. К. : Перун, 1996. С. 8–250. <p>Завдання на СРС</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Співвідношення східних і західних впливів в українських землях часів Середньовіччя <p>Література для СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Шевченко І. Україна між Сходом і Заходом. Львів, 2001. С. 5–95.
4	<p>Ренесанс і реформація у Європі, їх відлуння на українських землях. <i>Перелік основних питань:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Європейське Відродження та поширення гуманістичних ідей. 2. Реформація та Контрреформація, релігійні війни. 3. Особливості суспільного устрою українських земель у складі держав Європи. <p><i>Перелік дидактичних засобів</i></p> <p>Історичні карти:</p> <ul style="list-style-type: none"> * «Польсько-Литовська експансія». <p>Схеми:</p> <ul style="list-style-type: none"> * «Суспільно-політичне життя на українських землях у другий половині

№ з/П	Назва теми лекції та перелік основних питань (перелік дидактичних засобів, завдання на СРС з посиланням на літературу)
	<p>XIV–XV ст.»;</p> <p>* «Церковне життя на українських землях у складі Речі Посполитої (XV – перша половина XVII ст.)»;</p> <p>* «Причини загострення міжконфесійних відносин у Великому князівстві Литовському».</p> <p>Основна література:</p> <p>1. Балух В., Коцур В. Історія середніх віків: у 2 т. Чернівці: Наші книги, 2011. Т. 2. 91–123, 153–176, 203–222, 238–268, 294–310, 314–317, 320–323, 336–347, 353–367, 403–430, 459–464, 466–488.</p> <p>2. Яковенко Н. М. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. К., 2005. С. 80–138.</p> <p>Додаткова література:</p> <p>1. Історія південних і західних слов'ян (з давніх часів до XX ст.): курс лекцій / за ред. В. І. Ярового. К. : Либідь, 2011. С. 91–116, 143–164, 218, 227–237, 258–269, 276–280, 287–308.</p> <p>2. Луков В. Епоха Возрождения. Знание, понимание, умение. 2013. № 1. URL : https://tinyurl.com/yc9jlyu4</p> <p>3. Терещенко Ю. І. Україна і європейський світ: нариси історії від утворення Старокиївської держави до кінця XVI ст. Ірпінь : Перун, 1996. С. 270–494.</p> <p>Завдання на СРС</p> <p>1. Вплив Реформації на православні землі Європи.</p> <p>Література для СРС:</p> <p>1. Дмитриев М. В. Православие и реформация: монография. М. : Изд-во МГУ, 1990. С. 67–80.</p>
5	<p>Епоха абсолютизму і Просвітництва в Європі</p> <p><i>Перелік основних питань:</i></p> <p>1. Абсолютизм як соціополітичне явище в Європі. Козацька доба в Україні.</p> <p>2. Революції XVII ст. Просвітництво в Європі.</p> <p>3. Просвітництво в Україні. Києво-Могилянська академія, її роль у поширенні передових ідей.</p> <p>Перелік дидактичних засобів</p> <p>Історичні карти:</p> <p>* «Українські землі у XVII ст.»</p> <p>* «Політична карта Європи у XVII ст.»</p> <p>* «Запорозька Січ у XVII–XVIII ст.»</p> <p>Схеми:</p> <p>* «Формування українського козацтва»;</p> <p>* «Абсолютистські держави Європи».</p> <p>Основна література:</p> <p>1. Бойко О. Д. Історія України: Посібник. К. : Академія, 2001. С. 148–212.</p>

№ з/П	Назва теми лекції та перелік основних питань (перелік дидактичних засобів, завдання на СРС з посиланням на літературу)
	<p>Всесвітня історія: Навч. посіб. / Б. М. Гончар, В. М. Мордвінцев, А. Г. Слюсаренко, С. П. Стельмах. К. : Знання, 2011. С. 261–266, 286–291, 297–331.</p> <p>2. Історія сучасного світу: Соціально-політична історія XV – початку XXI століть: Навч. посіб. / Ю. А. Горбань, Б. І. Білик, Л. В. Дячук та ін.; за ред. Ю.А. Горбаня. 4-те вид., переробл. і доповн. К. : Знання, 2012. С. 38–51, 75–96.</p> <p>Додаткова література:</p> <p>1. Богуцький Ю. П., Андрущенко В. П., Безвершук Ж. О., Новохатько Л. М. Українська культура в європейському контексті / За ред. Ю.П. Богуцького. К. : Знання, 2007. С. 135–203.</p> <p>2. Історія України / В. Ф. Верстюк, О. В. Гарань, О. І. Гуржій та ін., під ред. В. А. Смолія. К. : Альтернативи, 1997. С. 77–136.</p> <p>3. Кордон М. В. Українська та зарубіжна культура: Курс лекцій. К. : Центр навчальної літератури, 2005. С. 223–244, 345–377.</p> <p>4. Терещенко Ю. І., Курило В. М. Історія України: Кн. 1: Від найдавніших часів до 1917 р. К. : Сільгоспосвіта, 1995. С. 118–200, 240–270.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <p>1. Сприйняття козацького устрою в абсолютистських державах Західної Європи.</p> <p>Література для СРС:</p> <p>1. Наливайко Д. Очима Заходу: Рецепція України в Західній Європі XI–XVIII ст. К. : Основи, 1998. С. 149–516.</p>
6	<p>Особливості цивілізаційного розвитку України і Європи в XIX ст. Народження націй.</p> <p><i>Перелік основних питань:</i></p> <p>1. Виникнення індустріального суспільства в Європі. Економічна модернізація на українських землях у складі Російської й Австро-Угорської імперій.</p> <p>2. Становлення сучасних націй у Європі. Ідейно-політичні течії.</p> <p>3. Національне відродження vs націєтворення. Український національний рух.</p> <p><i>Перелік дидактичних засобів</i></p> <p>Історичні карти:</p> <ul style="list-style-type: none"> * «Українські землі у XVIII ст.»; * «Українські землі у XIX – на початку XX ст.»; * «Політична карта Європи у XVIII ст.»; * «Політична карта Європи у XIX – на початку XX ст. <p>Схеми:</p> <ul style="list-style-type: none"> * «Доля українського козацтва після ліквідації Запорозької Січі»; * «Абсолютистські держави Європи».

№ з/П	Назва теми лекції та перелік основних питань (перелік дидактичних засобів, завдання на СРС з посиланням на літературу)
	<p>Основна література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історія сучасного світу: соціально-політична історія XV – початку XXI століть: Навч. посіб. 4-те вид., перероб. і доп. Рекомендовано МОН / Горбань Ю. А. К., 2012. С. 43–104. 2. Історія України : підручник / Г. Д. Казьмирчук, А. П. Коцур, О. В. Вербовий та ін.; за ред. Г. Д. Казьмирчука. К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2009. С. 249–279; 285–290; 307–319; 340–350; 360–385; 393–400. <p>Додаткова література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Алексєєв Ю. М., Вертегел А. Г., Казаков О. О. Всесвітня історія: навчальний посібник для студ. вищ. навч. закладів. К. : Каравела, 2006. С. 7–45. 2. Голованов С. О. Всесвітня історія. К. : Каравела, 2005. С. 215–245. 3. Орлова Т. В. Історія сучасного світу (XV–XXI століття) : навчальний посібник. К. : Вікар, 2008. С. 152–182. 4. Рудько С. О. Історія Центрально-Східної Європи (кін. XVIII – поч. XXI ст.): Навчально-методичний посібник з курсу. Вид. 2-ге, доповнене. Острог, 2010. С. 8–58. <p>Завдання на СРС</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Роль освіти й науки в модернізації суспільства та українському національному відродженні. <p>Література для СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Наука й освіта в Україні на межі XIX–XX ст. URL : https://tinyurl.com/vgogrgs 2. Освіта і наука в духовному житті України XIX ст. URL : https://tinyurl.com/ujzyu2n
7	<p>Україна і Європа від Першої світової до закінчення Другої світової війни</p> <p><i>Перелік основних питань:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Перша світова війна та її відлуння в Європі й Україні. 2. Тоталітарні й авторитарні режими в Європі та Україні. 3. Україна і українці у вирі Другої світової війни. <p>Перелік дидактичних засобів:</p> <p>Історичні карти:</p> <ul style="list-style-type: none"> * «Політична карта Європи на початку XX ст.»; * «Основні операції Першої світової війни 1914–1918 рр.»; * «Політична карта Європи напередодні Другої світової війни 1939–1945 рр.». <p>Схеми:</p> <ul style="list-style-type: none"> * «Плани європейських держав щодо українських земель напередодні Першої світової війни»; * «Україна і Друга світова війна 1939–1945 рр.».

№ з/П	Назва теми лекції та перелік основних питань (перелік дидактичних засобів, завдання на СРС з посиланням на літературу)
	<p>Основна література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Алексеев Ю. М., Вертегел А. Г., Казаков О. О. Всесвітня історія. Навчальний посібник. К: Каравела, 2006. С. 52–138. 2. Баран З., Кокотко Н., Тарнавський Р. Історія України від давнини до сучасності : навчальний посібник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2014. С. 57–60, 74–84. 3. Голованов С. О. Всесвітня історія. Навчальний посібник. К. : Каравела, 2005. С. 247–259. <p>Додаткова література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Всесвітня історія : навчальний посібник / Б. М. Гончар, В. М. Мордвінцев, А. Г. Слюсаренко, С. П. Стельмах. Київ : Знання, 2011. С. 541–720. 2. Реєнт О. П. Перша світова війна та її наслідки для України // Проблеми всесвітньої історії. 2016. № 1. С. 64–78. 3. Рудько С. О. Історія Центрально-Східної Європи (кін. XVIII – поч. XXI ст.): Навчально-методичний посібник з курсу. Вид. 2-ге, доповнене. Острог, 2010. С. 61–133.
8	<p>Біполярний світ. Ідея єдиної Європи в історичній ретроспективі</p> <p><i>Перелік основних питань:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Протистояння між західним та східним блоками в часи холодної війни. 2. Україна у складі СРСР: модернізація за «залізною завісою». 3. Ідея єдиної Європи в історичній ретроспективі. <p>Перелік дидактичних засобів:</p> <p>Історичні карти:</p> <ul style="list-style-type: none"> * «Політична карта Європи у другій половині XX ст.». <p>Схеми:</p> <ul style="list-style-type: none"> * «Карибська криза»; * «Україна після Другої світової війни». <p>Основна література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Всесвітня історія: навч. посіб. / [Б. М. Гончар та ін]. К. : Знання, 2011. С. 691–698. 2. Грицак Я. Нариси історії України: формування модерної української нації XIX–XX ст.: [Навч. посібник]. К. : Генеза, 1996. С. 266–309. 3. Українська дипломатична енциклопедія: у 2 т. / Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка, Ін-т міжнар. відносин; [редкол.: Л. В. Губерський (голова) та ін.]. К. : Знання України, 2004. Т. 1. С. 130, 144–145, 151–152, 259, 373–374, 398, 421, 433, 511–512. 4. Українська дипломатична енциклопедія: у 2 т. / Київ. нац. ун-т імені

№ з/П	Назва теми лекції та перелік основних питань (перелік дидактичних засобів, завдання на СРС з посиланням на літературу)
	<p>Тараса Шевченка, Ін-т міжнар. відносин; [редкол.: Л. В. Губерський (голова) та ін.]. К. : Знання України, 2004. Т. 2. С. 26, 128, 193, 217–220, 359–360, 373–374, 386, 499–500, 504, 677–678.</p> <p>Додаткова література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дюрозель, Ж.-Б. Історія дипломатії від 1919 року до наших днів / Пер. з фр. Є. Марічева, Л. Погорелової, В. Чайковського. К. : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2005. С. 419–420, 424–427, 433–442, 447–450, 501–507, 512–519, 522–525, 561–578, 673–678, 703–712, 716–726. 2. Копійка В. В., Шинкаренко Т. І. Європейський Союз: історія і засади функціонування: навч. посіб. / за ред. Л. В. Губерського. 2-ге вид., виправл. і доповн. К. : Знання, 2012. С. 91–98. 3. Крушинський В. Ю., Манжола В. Ю. Міжнародні відносини та світова політика. 1945–1980. Дати. Події. Факти: навчальний посібник. К. : Либідь, 2007. С. 10–16. 4. Мартиненко А. К., Мартиненко Б. А. Міжнародні відносини 1945–1975 років: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К. : Видавництво Ліра-К, 2007. С. 50–76, 132–141, 150–154, 173–181, 186–206, 215–218, 240–244, 285–294. 5. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1945–70-ті роки): Підручник / В. А. Манжола, М. М. Білоусов, Л. Ф. Гайдуков та ін. К. : Либідь, 2003. С. 60–96, 132–220. <p>Завдання на СРС</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Національне життя в УРСР після Другої світової війни. <p>Література для СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Шпорлюк Р. Імперія та нації / Пер. з англ. К. : Дух і Літера, 2000. С. 301–345.
9	<p>Сучасна Україна в загальноєвропейському розвитку. Київська політехніка в європейському контексті</p> <p><i>Перелік основних питань</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Євроінтеграція: від післявоєнного періоду до сьогодення. 3. Передумови, етапи європейської інтеграції України. 4. Міжнародні зв'язки і проекти Київської Політехніки. <p>Перелік дидактичних засобів</p> <p>Історичні карти:</p> <ul style="list-style-type: none"> * «Українці в світі»; * «Політична карта Європи»; * «Політична карта України»; * «Українська діаспора». <p>Схеми:</p> <ul style="list-style-type: none"> * «Етапи європейської інтеграції України». * «Київська політехніка на сучасному етапі»;

№ з/П	Назва теми лекції та перелік основних питань (перелік дидактичних засобів, завдання на СРС з посиланням на літературу)
	<p>Основна література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Андросова Т. В., Янчев А. В., Козуб В. О. Європейська інтеграція: навч.-метод. посібник. Х. : ХДУХТ, 2012. С. 11–27, 44–58, 72–85, 102–111, 120–130, 140–151, 166–178, 2. Історія КПП. URL : http://kpi.ua/almamater 3. Історія становлення відносин Україна-ЄС // Міністерство юстиції. URL : https://tinyurl.com/qw4xolj <p>Додаткова література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Віднянський С. В. Європейський вибір України та імперативи європейської інтеграції // Науковий вісник Дипломатичної академії України. К., 2003. Вип. 9. С. 18–31. 2. Врадій О. Сучасний етап еволюції політичної системи Європейського Союзу: виклики для України // Антологія творчих досягнень 2012. К. : Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України. 2012. Вип. 6. С. 228–238. 3. Славетні імена Київського політехнічного інституту / Редкол.: Ільченко М. Ю. (голов. ред.) та ін. К. : ЕКМО, 2003. 127 с. 4. Сушко О. В. Формування нового типу асоціативних відносин у Східній політиці Європейського Союзу: приклад України // Актуальні проблеми міжнародних відносин: Збірник наукових праць. 2012. Вип. 107, Ч. 1. С. 130–140. 5. Толстов С. В. Європейський Союз: статус і роль у міжнародній системі // Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2013. Вип. 112. Ч. I. С. 80–93. 6. Чекаленко Л. Д. Витоки європейської інтеграції // Зовнішні справи. 2015. № 5. С. 23–25. <p>Завдання на СРС</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості впровадження концепції безперервної освіти «Освіта протягом всього життя», дистанційного та змішаного навчання в Київській політехніці. <p>Література для СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історія КПП. URL : http://kpi.ua/almamater

5. Семінарські заняття

Основні завдання циклу семінарських занять:

Семінарські заняття мають за мету сприяти поглибленому засвоєнню і закріпленню проблемних теоретичних питань кредитного модуля; сформуванню у студентів вміння працювати з історичною, суспільно – політичною та навчально-методичною літературою, мовної культури, логічного й художньо-образного мислення, загальної культури особистості з урахуванням спеціальності, обраної студентом, а також навички готувати виступи, формулювати та відстоювати свою позицію, брати активну участь у дискусії, робити науково обґрунтовані оцінки досягненням минулого та сучасного рівня історико-культурного розвитку; узагальнювати, критично осмислювати та адекватно оцінювати нагромаджений в історії зарубіжний та вітчизняний

історико-культурний досвід

№з/п	Назва теми заняття
1	Кам'яна доба, епохи міді й бронзи на території сучасної Європи та України
2	Епоха античності.
3	Народження середньовічної Європи та особливості її розвитку в ранньому й високому середньовіччі
4	Ренесанс і реформація у Європі, їх відлуння на українських землях. <i>Модульна контрольна робота № 1.1. (0,6 а.г.)</i>
5	Епоха абсолютизму і Просвітництва в Європі
6	Особливості цивілізаційного розвитку України і Європи в ХІХ ст. Народження націй. <i>Модульна контрольна робота № 1.2. (0,6 а.г.)</i>
7	Україна і Європа від Першої світової до закінчення Другої світової війни
8	Біполярний світ. Ідея єдиної Європи в історичній ретроспективі.
9	Сучасна Україна в загальноєвропейському розвитку. Київська політехніка в європейському контексті. <i>Модульна контрольна робота №1.3. (0,8 а.г.)</i>

8. Самостійна робота

№ з/п	Назви тем і питань, що виносяться на самостійне опрацювання та посилання на навчальну літературу	Кількість годин СРС
1	Не заплановано	

9. Індивідуальні завдання

Не заплановано

10. Контрольні роботи

З кредитного модуля заплановано проведення однієї модульної контрольної роботи (МКР) яка проводиться на *трьох* семінарських заняттях по 0,66 а.г.

Кожна МКР проводяться після вивчення логічно завершеної частини робочої програми КМ та включає питання з тем, що викладалися в таких розділах

МКР №1.1. Розділ 1. Давня історія та Середні віки на європейському континенті

МКР №1.2 Розділ 2. Європа в епоху Нової історії

МКР №1.3 Розділ 3. Україна і Європа в епоху Новітньої історії.

Основна ціль МКР – визначення, наскільки студенти засвоїли матеріал з зазначеної тематики розділів, а також якості проведення лекційних та практичних занять; виявлення складнощів у засвоєнні окремих тем з метою акцентування уваги на них у подальшому.

Місце проведення МКР

МКР проводиться на семінарському занятті, що завершує цикл логічно

викладеного матеріалу з даного розділу КМ та розрахована на 0,66 академічні години кожна

Методика проведення МКР

Для проведення МКР студентам видаються модульні контрольні завдання (теоретичні питання, тести), які складаються з *трьох* частин.

МКР проводиться письмово (через завдання/тести на дистанційній платформі «Сікорський» (надалі – платформа)). Результати МКР оголошуються студентам на наступному занятті (в КАМПУСі та платформі).

Студент має право покращити свої бали з МКР у разі її своєчасного написання на запланованому занятті / отримавши доступ від викладача до завдань на платформі.

На МКР студентам не дозволяється нічим користуватись.

Зразок модульних контрольних робіт №1-3, та завдання до них додаються до робочої навчальної програми (додаток В).

11. Рейтингова система оцінювання результатів навчання

Рейтингова система оцінювання результатів навчання студентів додається до РНП в додатку «**Рейтингова система оцінювання результатів навчання**» (Додаток А).

Орієнтовні теми рефератів містяться наприкінці робочої програми кредитного модуля (Додаток В).

12. Методичні рекомендації

Під час вивчення кредитного модуля рекомендується застосовувати загальнонаукові та спеціально історичні принципи і методи. Це дає студентам можливість засвоїти необхідний обсяг науково-теоретичних знань, що обумовить формування історичної свідомості, засвоєння знань про основні етапи, процеси і події в історії науки і техніки з найдавніших часів до сьогодення, формує цілісне уявлення про розвиток науки і техніки як історико-культурного явища в контексті основних тенденцій розвитку світу.

Методологічне забезпечення кредитного модуля структуроване у трьох напрямках: 1) лекційна робота; 2) семінарські заняття; 3) самостійне опрацювання матеріалу.

Лекційна робота

Під час розгляду основних питань лекції рекомендується звернути увагу на історіографічний аналіз літератури, особливо під час висвітлення найбільш дискусійних питань. Під час ознайомлення студентів із різними думками науковців бажано пропонувати їм визначитися з власною позицією щодо проблемних питань з історії науки і техніки.

Структурування лекційного матеріалу має сприяти формуванню такої системи подачі лекції, що передбачає визначення причиново-наслідкових зв'язків між історичними процесами, основних закономірностей, суті й наслідків їх окремих етапів. Також рекомендується при відтворенні закономірностей науково-технічного прогресу визначати його особливості в різних регіонах світу.

Бажано також застосовувати нові навчальні технології, що передбачає використання методів соціальних досліджень, математичної статистики й інших міждисциплінарних методик, щоб студент міг визначитися щодо своєї належності до певної соціальної групи та учасників спільної дії. Врахування цих рекомендацій дає можливість підтримувати сприятливий психологічний клімат під час виробничої або соціальної діяльності.

Аби оптимізувати пізнавальну активність студентів під час опрацювання лекційного матеріалу, бажано застосовувати різноманітні наочності: ілюстративний матеріал, структурно-логічні схеми, хронологічні таблиці, історичні карти та ін.

Стимулюванням творчої та пізнавальної активності студентів під час опанування джерельної бази курсу може бути залучення їх до відвідування музеїв з написанням аналітичного огляду експозиції. З метою практичної реалізації вивченого бажано також запропонувати студентам виготовити наочний матеріал (ілюстрації, схеми, хронологічні таблиці, презентації тощо).

Семінарські заняття

Під час проведення семінарських занять рекомендується організувати дискусії між студентами з проблемних питань курсу, акцентувати на узагальненні й аналізі наукової інформації, формулюванні власної позиції та оцінці викладеного.

На семінарських заняттях доцільно контролювати рівень опрацювання самостійне опрацювання матеріалу та матеріалу з розділів КМ через проведення МКР із застосуванням платформи «Сікорський».

Самостійне опрацювання матеріалу.

Також важливу роль має самостійне опрацювання матеріалу - орієнтоване на поглиблене засвоєння окремих питань. Метою цієї роботи є формування у студентів уміння самостійно працювати з історичною літературою, за потреби добувати інформацію з різнотипних першоджерел, використовуючи принципи історизму та об'єктивності, методи аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення та систематизації

Бажано заохочувати студентів до науково-дослідницької роботи та оприлюднення її результатів, зокрема до участі в науково-практичних конференціях – насамперед тій, котру щороку проводить кафедра історії («Україна: історія, культура, пам'ять»).

13. Рекомендована література

13.1. Базова

1. Алексеев Ю. М., Вертегел А. Г., Казаков О. О. Всесвітня історія. Навчальний посібник. К: Каравела, 2006. С. 7–45, 52–138.
2. Андросова Т. В., Янчев А. В., Козуб В. О. Європейська інтеграція: навч.-метод. посібник. Х. : ХДУХТ, 2012. С. 11–27, 44–58, 72–85, 102–111, 120–130, 140–151, 166–178.
3. Балух В. О., Коцур В. П. Історія середніх віків. У 2-х т. Т. 1. Раннє Середньовіччя // Курс лекцій. Чернівці : Наші книги, 2010. С. 31–71, 72–131, 132–193, 194–243, 257–273, 370–392.

4. Балух В. О., Коцур В. П. Історія середніх віків. У 2-х томах. Т. 2. Високе і пізнь середньовіччя. С. 15–30, 41–90, 124–152, 177–202, 223–237, 268–293, 311–319, 322–337, 369–391, 437–464, 466–488.
5. Баран З., Кокотко Н., Тарнавський Р. Історія України від давнини до сучасності : навчальний посібник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2014. С. 57–60, 74–84.
6. Бойко О. Д. Історія України: Посібник. К. : Академія, 2001. С. 148–212.
7. Бунятян К. П. Давнє населення України. Навч. посібн. К. : Либідь. С. 18–21, 55–64, 70–73, 76–79, 81–86, 91–98, 103–104, 111–113, 13–147, 169–170.
8. Воронов В. І. Джерелознавство історії України: курс лекцій. Д., 2003. С. 3–21.
9. Голованов С. О. Всесвітня історія. К. : Каравела, 2005. С. 44–259.
10. Грицак Я. Нариси історії України: формування модерної української нації XIX–XX ст.: [Навч. посібник]. К. : Генеза, 1996. С. 266–309.
11. Історія КПП. URL : <http://kpi.ua/almamater>
12. Історія становлення відносин Україна-ЄС // Міністерство юстиції. URL : <https://tinyurl.com/qw4xolj>
13. Історія сучасного світу: соціально-політична історія XV – початку XXI століть: Навч. посіб. 4-те вид., перероб. і доп. Рекомендовано МОН / Горбань Ю. А. К., 2012. С. 38–104.
14. Історія України : підручник / Г. Д. Казьмирчук, А. П. Коцур, О. В. Вербовий та ін.; за ред. Г. Д. Казьмирчука. К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2009. С. 249–279; 285–290; 307–319; 340–350; 360–385; 393–400.
15. Історія української культури. Курс лекцій / Під ред. С. О. Костилюєвої. К. : НТУУ «КПІ», 2010. С. 28–64.
16. Яковенко Н. М. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. К., 2005. С. 20–138.

13.2. Допоміжна

17. Археологія України. Курс лекцій / ред. Залізняка Л. Л. К. : Либідь, 2005. С. 40–41, 43–45, 50–51, 55–64, 70–74, 77–78, 79, 90–93, 106, 127, 130, 141–144, 155–157, 164–165, 195–197, 199–201, 274–343.
18. Баженов О. Л. Історія первісного суспільства: навчально-методичний посібник для студентів історичного факультету денної форми навчання. Кам'янець-Подільський : Сисин О. В., 2014. С. 96–113, 136–158, 160–171, 176–190, 209–223.
19. Богуцький Ю. П., Андрущенко В. П., Безвершук Ж. О., Новохатько Л. М. Українська культура в європейському контексті / За ред. Ю.П. Богуцького. К. : Знання, 2007. С. 135–203.
20. Віднянський С. В. Європейський вибір України та імперативи європейської інтеграції // Науковий вісник Дипломатичної академії України. К., 2003. Вип. 9. С. 18–31.
21. Войтович Л., Козак Н., Овсінський Ю., Чорний М. Medium aevum; Середні віки. Підручник для історичних спеціальностей ВУЗів / За ред. Л. В.

Войтовича. Львів : Тріада Плюс, 2010. С. 22–118, 135–145, 148–167; 176–196, 204–235, 237–250, 258–267, 290–301, 358–354, 399–424.

22. Врадій О. Сучасний етап еволюції політичної системи Європейського Союзу: виклики для України // Антологія творчих досягнень 2012. К. : Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України. 2012. Вип. 6. С. 228–238.

23. Всесвітня історія: Навч. посіб. / Б. М. Гончар, В. М. Мордвінцев, А. Г. Слюсаренко, С. П. Стельмах. К. : Знання, 2011. С. 261–266, 286–291, 297–331, 691–698, 541–720.

24. Дмитриев М. В. Православие и реформация: монографія. М. : Изд-во МГУ, 1990. С. 67–80.

25. Дюррозель, Ж.-Б. Історія дипломатії від 1919 року до наших днів / Пер. з фр. Є. Марічева, Л. Погорелової, В. Чайковського. К. : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2005. С. 419–420, 424–427, 433–442, 447–450, 501–507, 512–519, 522–525, 561–578, 673–678, 703–712, 716–726.

26. Євсович Р. В. Гуманізація та гуманітаризація вищої освіти в Україні: історичний аспект // Духовність особистості: методологія, теорія і практика. № 5 (52). 2012. С. 79–87.

27. Історія західних і південних слов'ян. (з давніх часів до ХХ ст.). Курс лекцій / За ред. В. І. Ярового. К., 2011. Розд. II. Західні та південні слов'яни в добу середньовіччя. С. 72–164, 172–176, 201–218, 222–237, 240–248, 254–308.

28. Історія КПП. URL : <http://kpi.ua/alma Mater>

29. Історія України / В. Ф. Верстюк, О. В. Гарань, О. І. Гуржій та ін., під ред. В. А. Смолія. К. : Альтернативи, 1997. С. 77–136.

30. Калакура Я. С., Войцехівська І. Н., Корольов Б. І. та ін. Історичне джерелознавство: навч. пос. істор. спец. ВНЗ. К. : Либідь, 2002. С. 68–118.

31. Копійка В. В., Шинкаренко Т. І. Європейський Союз: історія і засади функціонування: навч. посіб. / за ред. Л. В. Губерського. 2-ге вид., виправл. і доповн. К. : Знання, 2012. С. 91–98.

32. Кордон М. В. Українська та зарубіжна культура: Курс лекцій. К. : Центр навчальної літератури, 2005. С. 223–244, 345–377.

33. Крушинський В. Ю., Манжола В. Ю. Міжнародні відносини та світова політика. 1945–1980. Дати. Події. Факти: навчальний посібник. К. : Либідь, 2007. С. 10–16.

34. Кудряченко А. І. Київська Русь в системі взаємовідносин середньовічних європейських держав // Україна в Європі: пошуки спільного майбутнього. К. : Фенікс, 2009. С. 119–141.

35. Ле Гофф Ж. Рождение Европы. СПб., 2008. С. 11–81.

36. Луков В. Эпоха Возрождения. Знание, понимание, умение. 2013. № 1. URL : <https://tinyurl.com/yc9jlyu4>

37. Мартиненко А. К., Мартиненко Б. А. Міжнародні відносини 1945–1975 років: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К. : Видавництво Ліра-К, 2007. С. 50–76, 132–141, 150–154, 173–181, 186–206, 215–218, 240–244, 285–294.

38. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1945–70-ті роки): Підручник / В. А. Манжола, М. М. Білоусов, Л. Ф. Гайдуков та ін. К. : Либідь, 2003. С. 60–96, 132–220.

39. Наливайко Д. Очима Заходу: Рецепція України в Західній Європі XI–XVIII ст. К. : Основи, 1998. С. 149–516.
40. Наука й освіта в Україні на межі XIX–XX ст. URL : <https://tinyurl.com/vgogrgs>
41. Ольговський С. Я. Давньогрецькі міста-колонії Північного Причорномор'я: навчальний посібник. К. : КНУКіМ, 2007. С. 5–134.
42. Орлова Т. В. Історія сучасного світу (XV–XXI століття) : навчальний посібник. К. : Вікар, 2008. С. 152–182.
43. Освіта і наука в духовному житті України XIX ст. URL : <https://tinyurl.com/ujzyy2n>
44. Охріменко Г., Локайчук С. Духовна культура первісного населення : навч. посіб. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2015. С. 7–10, 16–18, 21–25, 27–30, 34–35, 113–120, 122–123, 125–127.
45. Патриляк І. К. «Українське питання» напередодні Другої світової війни // Українська правда, 28.08.2013. URL : <https://tinyurl.com/voeye5l>
46. Реєнт О. П. Перша світова війна та її наслідки для України // Проблеми всесвітньої історії. 2016. № 1. С. 64–78.
47. Рудько
С. О. Історія Центрально-Східної Європи (кін. XVIII – поч. XXI ст.): Навчально-методичний посібник з курсу. Вид. 2-ге, доповнене. Острогоз, 2010. С. 8–133.
48. Славетні імена Київського політехнічного інституту / Редкол.: Ільченко М. Ю. (голов. ред.) та ін. К. : ЕКМО, 2003. 127 с.
49. Сушко О. В. Формування нового типу асоціативних відносин у Східній політиці Європейського Союзу: приклад України // Актуальні проблеми міжнародних відносин: Збірник наукових праць. 2012. Вип. 107, Ч. 1. С. 130–140.
50. Терещенко Ю. І., Курило В. М. Історія України: Кн. 1: Від найдавніших часів до 1917 р. К. : Сільгоспосвіта, 1995. С. 118–200, 240–270.
51. Терещенко Ю. І. Україна і європейський світ: Нариси історії від утворення Старокиївської держави до кінця XVI ст. К. : Перун, 1996. С. 8–250, 270–494.
52. Толстов С. В. Європейський Союз: статус і роль у міжнародній системі // Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2013. Вип. 112. Ч. I. С. 80–93.
53. Українська дипломатична енциклопедія: у 2 т. / Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка, Ін-т міжнар. відносин; [редкол.: Л. В. Губерський (голова) та ін.]. К. : Знання України, 2004. Т. 1. С. 130, 144–145, 151–152, 259, 373–374, 398, 421, 433, 511–512.
54. Українська дипломатична енциклопедія: у 2 т. / Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка, Ін-т міжнар. відносин; [редкол.: Л. В. Губерський (голова) та ін.]. К. : Знання України, 2004. Т. 2. С. 26, 128, 193, 217–220, 359–360, 373–374, 386, 499–500, 504, 677–678.
55. Чекаленко Л. Д. Витоки європейської інтеграції // Зовнішні справи. 2015. № 5. С. 23–25.
56. Шевченко І. Україна між Сходом і Заходом. Львів, 2001. С. 5–95.
57. Шпорлюк Р. Імперія та нації / Пер. з англ. К. : Дух і Літера, 2000. С. 301–345.

13.3. Рекомендовані джерела.

1. Геродот. Історії в дев'яти книгах. К. : Наукова думка, 1993. С. 47, 287, 289–292.
2. Історія України: Джерельний літопис. К. : КВІЦ, 2012. 832 с.
3. Історія України від найдавніших часів до сьогодні: збірник док. і матеріалів / За заг. ред. А. П. Коцура, Н. В. Терес. К., Чернівці: Книга XXI, 2008. 1100 с.
4. Історія України: Хрестоматія: у 2-х ч. Вид. 2-ге перероб. і доп. / Упор. С. М. Клапчук (керівник), Б. І. Білик, Ю. А. Горбань та ін. К.: ІЗМН, 1996. Ч. 1. 372 с.; Ч. 2. 336 с.
5. Історія України (соціально-політичні аспекти): Хрестоматія / Автор-упорядник С. О. Костилюва. К. : НТУУ «КПІ», 2009. 338 с.
6. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. Станом на 1 жовтня 2011р. Х. : Фактор, 2011. 128 с.

14. Інформаційні ресурси

1. Бібліотека українця : <http://teka.ks.ua/>
2. Ізборник : <http://litorys.org.ua/>
3. Інститут історії України Національної академії наук України : <http://www.history.org.ua/>